

<http://www.treasury.gov.ua/main/uk/doccatalog/list?currDir=311513> (дата звернення: 11.01.2018).

5. Річний звіт про виконання Державного бюджету України за 2016 рік (за даними Державної казначейської служби України). URL: http://www.treasury.gov.ua/main/uk/doccatalog/list?currDir=359194&&documentList_stin_d=21 (дата звернення: 11.01.2018).

Заяць Надія Михайлівна

ст. гр. ФУПОзм-21, ТНЕУ

Науковий керівник – к.е.н., доц. Булавинець В. М.

ФІНАНСУВАННЯ КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВА: ВІТЧИЗНЯНІ РЕАЛІЇ ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

Культурний розвиток держави – це фактор її конкурентоспроможності на світовій арені. Українська історія, культура, традиції, мистецькі та творчі прояви є важливим підґрунтям для розбудови сучасної європейської України та підвищення її конкурентної здатності. Однак, на відміну від багатьох західноєвропейських країн, у яких культурна індустрія приносить чималі прибутки, вітчизняна культурно-мистецька галузь, через обмеженість бюджетного фінансування та складну суспільно-політичну ситуацію, ще не стала пріоритетним напрямом суспільного розвитку. Проте, на сучасному етапі, незважаючи на те, що культурна інфраструктура та управління в значній мірі є залишками радянської політики і пріоритетів, Україна має винятковий шанс для здійснення фундаментальних змін в системі управління культурною політикою та досягнення суттєвого покращення й систематичності у наданні культурно-мистецьких послуг. Використання існуючої культурної інфраструктури, ресурсів та законодавства у процесі модернізації України може активізувати її економічний та соціальний розвиток.

Децентралізація у сфері культури передбачає перегляд існуючої структури та управлінських методів з метою оптимізації надання послуг, спрямованих на підвищення рівня доступу до знань та сучасних цифрових технологій, збереження пам'яті про визначні місця й традиції українського народу, а розвиток культурного та креативного підприємництва даватиме поштовх і пропонуватиме перспективи для талановитої молоді. На цьому шляху корисним є вивчення зарубіжного досвіду фінансування культури та можливість його використання у вітчизняній практиці.

Фінансування істотно впливає на сферу культури. Згідно даних опитування, проведеного аналітичним центром The Budapest Observatory (Будапештська обсерваторія культури) у рамках дослідження "Барометр культурної політики", майже 50% респондентів відзначають низький

пріоритет культури в Європейських урядових бюджетах [1]. Дане дослідження також вказує на відмінності у сприйнятті ключових проблем культурної сфери в різних частинах Європи. Так, для Західної Європи характерними є: скорочення ресурсів, доступних для культури на муніципальному рівні; надмірна інструменталізація культури як чинника економіки; маргінальна роль гуманітарних дисциплін у шкільній програмі. На Сході Європи відзначається надмірне втручання політиків у питання культури, неспроможність освіти підготувати молодь до сприйняття сучасної культури, брак чітких цілей і прозорого планування на всіх рівнях. Однак, більшості європейських країн вдається успішно вирішувати зазначені проблеми. Зокрема, латвійська модель фінансування культури базується на положеннях, згідно яких культурна політика є частиною національної стратегії і спрямована на особистісний розвиток та економічне зростання, зокрема в регіонах. У латвійських місцевих бюджетах відсоток витрат на культуру один із найвищих серед європейських країн (близько 56 %). Фінансування культурних проєктів здійснюється через муніципальні бюджети та через Фонд культурного капіталу, який формується бізнесом. Успішні латвійські бізнес-компанії, розуміючи значення культурного середовища для формування довіри до бренду, підтримують культурно-мистецькі проєкти через спонсорські та меценатські формати. Зокрема банк Rietumi, створивши однойменний благодійний фонд, підтримує музичні і театральні проєкти. Законодавство сприяє таким формам участі приватного капіталу в розвитку культури, полегшує податковий тягар для інституцій, які "працюють на суспільну користь", однак податкова пільга не може перевищувати 20 % від загальної суми податку.

Данська модель фінансування культури полягає у децентралізації системи урядування та лібералізації податкового законодавства. Важливим пріоритетом культурної політики Данії є налагодження співпраці між комерційними структурами та компаніями, що працюють у сфері культури. Результатом такої взаємодії є зміцнення бізнес-навичок представників арт-середовища та розширення умінь комерційних компаній щодо використання творчих підходів і культурних компетенцій у розробці продуктів і послуг для масового ринку. З метою розвитку згаданої ініціативи у травні 2008 року данським урядом було засновано Центр культури та економіки досвіду. Діяльність цієї інституції, яка підпорядковується Міністерству культури та Міністерству економіки, зосереджена на розширенні співробітництва між бізнесом, культурою, вищими навчальними закладами та науково-дослідними інститутами. З 2015 року центр організовує конкурс Creative Business Cup для фінансової підтримки інновацій у сфері соціального підприємництва й креативних індустрій.

Середньостатистична родина в Данії щороку витрачає на культурні заходи та товари (журнали, газети, книги, квитки в кіно, театр, на концерти, музеї, зоопарки) в середньому 550 Євро на сім'ю (2 % від сімейного бюджету).

Фінська модель культурної політики відображає притаманну цій країні модель соціально орієнтованої держави. Значна частина асигнувань Міністерства культури Фінляндії спрямовується на інституційну підтримку національних культурних установ та мистецтва, а також (у вигляді дискреційних державних субсидій) на муніципальні культурні центри. Частину фінансової підтримки, наданої Міністерством культури, становлять доходи від фінської національної лотереї Veikkaus [1].

Політика децентралізації у Фінляндії має вертикальний і горизонтальний рівень. Вертикальний – включає низку експертних організацій та інституцій, котрі консультують Міністерство освіти і культури. Горизонтальний рівень базується на фахових об'єднаннях митців і діячів культури, що відіграють важливу роль у процесі розподілу грантів. Пріоритетними напрямками їхньої діяльності є мистецька освіта, підтримка індивідуальної творчості, культури і мистецтва (бібліотек, театрів, оркестрів, музеїв), а також технічне утримання об'єктів культурної спадщини. Часто інституції чи проекти одночасно підтримуються і Міністерством культури, і муніципалітетом. Згідно законодавства Фінляндії державна частка фінансування може надходити безпосередньо театру, музею чи оркестру, або ж спрямовуватися в муніципалітети, які ухвалюють рішення, що саме та, в яких обсягах, потребує підтримки.

Польська модель культурної політики вирізняється «правом одного відсотка». Відповідно до національного законодавства платники податків у Польщі мають право 1 % свого прибуткового податку переказати безпосередньо організаціям, які працюють на суспільне благо. Культурні організації в Польщі наразі становлять меншість серед отримувачів цих коштів, проте наявність такої опції дозволяє балансувати між різними джерелами фінансування.

В Італії, Іспанії та Франції модель фінансування культури спрямована на підвищення інтересу до спонсорства. У Франції для заохочення спонсорства діє податкова знижка з податку на прибуток в розмірі 60% від суми пожертви, але не більше 0,5% від доходу компанії, а також податкова знижка з податку на доходи фізичних осіб в розмірі 66% від пожертви, але не більше 20% від персонального доходу особи. У 2016 році половина французьких компаній з більш ніж 250 співробітниками були спонсорами. У 2015 році корпоративний культурний патронат перевищував показник у 3.5 мільярди євро, що на 25% більше, порівняно з 2013 роком [2].

Отже, Україні є чого повчитися у зарубіжних партнерів, досвід яких у сфері фінансування культури допоміг би вивести українську культуру і мистецтво на новий, більш ефективний рівень розвитку.

Література:

1. Скиба М. Ресурсна пастка: як знайти гроші на культуру і нікого не образити. URL: <http://life.pravda.com.ua/culture/2016/06/3/213205/>
2. Огляд культурної політики України (звіт експертів Ради Європи). URL: http://195.78.68.75/mcu/control/uk/publish/article?art_id=245250759&cat_id=245184013

Когут Богдан Васильович

*ст. гр. ФУПОзм-22, ТНЕУ
Науковий керівник – к.е.н., доцент Малиняк Б.С.*

ДОХОДИ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ШЛЯХИ ЗМІЦНЕННЯ

Доходи місцевого бюджету є однією з ключових складових частин фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування. Саме дохідна частина місцевих бюджетів виступає фінансовою основою органів місцевого самоврядування, яка формується за рахунок власних та закріплених джерел, загальнодержавних податків і зборів, трансфертних платежів.

Як система функціонування місцевого самоврядування, так і система формування місцевих бюджетів в Україні є недосконалими. Ці дві проблеми взаємопов'язані: без реформування адміністративного устрою неможливо досягти ефективності функціонування системи місцевих бюджетів. На основі досвіду ринкової трансформації країн Східної Європи виявлено необхідність проведення реформи місцевого самоврядування. Ключовим моментом цієї реформи має стати забезпечення самодостатності місцевих бюджетів. Фінансова спроможність територіальних громад є важливим критерієм виокремлення нових територіальних одиниць у ході проведення адміністративно-територіальної реформи. Територіальна громада повинна бути спроможною акумулювати необхідні кошти не тільки для забезпечення життєдіяльності, але і для власного розвитку. Надання автономії місцевим органам влади у формуванні та використанні місцевих бюджетів, зокрема в частині самостійності щодо визначення місцевих податків і зборів та інших власних доходів, є одним із ключових і найнеобхідніших завдань, що потребують нагального вирішення.

Складна економічна ситуація в Україні має значний вплив на формування дохідної частини місцевих бюджетів. Процес формування та виконання доходів місцевих бюджетів є неефективним. Це